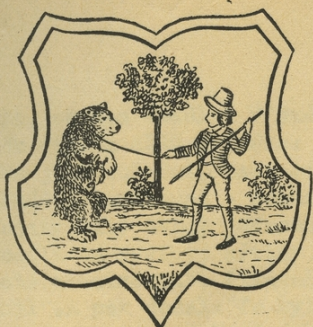

VĚTRNÍK

Vydává MěstiNV ve Vysokém n. Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

- 1 -

Větrník - roč. VI. - č. 8

Vysoké nad Jizerou 18.července
1973

Den plný sluníčka.

Letos v neděli na roprachtickou pouť svítilo sluníčko po celý den. Sešly jsme se ráno po sedmé hodině na vysokém náměstí. Kdo? Děvčátka, která každé pondělí cvičí v naší nové sokolovně od 18 do 19 hodin. No, a s nimi šla Anička Hladíková, Věrka Ronová a já. Počkaly jsme si na autobus do Harrachova, dojely na konečnou a vydaly jsme se podél Mumlavy do strání a hvozdu pana Krakonoše. Krásné, vonavé ráno! Vonělo praskyřicí, mladou lopuchou a dívalo se na nás jasně modrýma očima pomněnek. Mladé břízky, sotva obalené drobkovým listím, na nás kývaly po cestě a zvaly nás "pobejt". Než cesta stoupá k Vosecké boudě, tak jsme na čerstvě oloupaných kládách u Mumlavy posvačily, popovídaly si o pěkném kolem sebe a šly jsme dál. Došly jsme na Voseckou boudu, tam jsme si daly polévku, napily se, odpočinuly a pokračovaly jsme v pouti po kopečkách. Navštívily jsme pramen Labe, pozorně si prohlédly mozaiku, kterou většina děvčat ještě neviděla, a která je velmi pěkná. Od pramene Labe přes Kotel na Dvoračky a z Dvoraček Hutským vodopádem do Rokytnice nad Jiz. Tam jsme si počkaly na autobus. Zapomněla jsme na nejpěknější. Na cestě domů jsme si opekly buřty. Bylo nám u toho dobře a veselo. Na unavu nikdo ani nepomyslel. Trochu mě mrzelo, že některé z nich tam byly poprvé. Ani se mně tomu nechtělo věřit. Je to snad škoda, tolik, tolik krásného je na našich malebných Krkonoších. Na konec přeji všem děvčatům, která chodila tak pilně cvičit a účastnila se pěkného výletu po horách hodně a hodně sluníčka o prázdninách a na shledanou v tělocvičně v září.

Slávka Hubačíková

Houbařská vzácnost na Vysocku.

V nejbližším okolí Vysokého nad Jizerou nacházím už po několik let velmi vzácný hřib modrožlutý, který byl v Evropě původně znám jen z Německa. V r. 1950 jej prof. Jan Macků a farář Skalník našli v polesí "Kapansko" u Čejkovic na jižní Moravě, což byl první nález u nás.

Hřib modrožlutý je překrásná houba, jeden z nejkrásnějších hřibů vůbec. Vyrůstem připomíná modráka kováře, ale je celý jasně kanárkově až citronově žlutý. Při sebeslabším doteku, nebo na řezu ihned intenzivně modrá - podobně jako kovář. Naleziště na Vysocku - první v Čechách - je tím zajímavější, že je klimaticky naprosto rozlišné od naleziště moravského. Podnebí na Vysocku všichni dobře známe, jako hezky drsné. Klima Čejkovicka naopak je teplé a suché - rodí se zde víno a dozrávají meruňky a broskve. Kdybyste na hřib modrožlutý náhodou narazili, šetřte jej! A podejte laskavě zprávu o přesném místě stanoviště / s udáním druhů stromů, podrostu a pokud možno i podkladu / redakci Větrníku, která ji sdělí autorovi. Podrobná zpráva vyjde v Mykologickém sborníku.

Živan Vodseďálek

Kchajzerok.

Odvozeno z německého "Kaiserrock" čili císařský kabát. Byl to pánský, parádní kabát z černého sukna se šosy, ale na rozdíl od fraku a žaketu, sahaly šosy i do předu rovně se zapínáním. Již jméno kabátu ukazuje, že móda kabátu je z časů "císaře pána",

toho, co nám vládl z Vídně. My jsme tím vždycky mysli toho, který panoval za našich otců a dědů nejdéle: France Josefa Prvního. Když byl nějaký "císařský" svátek nebo jiná ouřední, nebo církevní "sláva", oblékali páni zastávající "špičky" ouřadů a institucí - pokud neměli parádních uniforem - císařský kabát a k tomu pod stojatý bílý tvrdý jednoduchý límec černého "motýlka". V "kaiseroku" se i ženili, chodili na svatby, křtiny, biřmování a na pohřby. Když náš otec bral v neděli do kostela "kaiserok", říkával nám: "Vidíte hoši, tohle je památný kabát, v tom jsme se ženil". A pak dodal: "To byla ale látka, panečku, jako prkno!" On byl náš otec na ša-ty tůze opatrný a hned jak přišel z kostela, nebo z pohřbu, tak zase opatrně to černé "kvádro" svlékl a brával je jen několikrát do roka. Po vzoru svých otců i my mladší jsme se ženili ještě za Rakouska v tom "kaiseroku". Když jsem se já ženil, to bylo za první světové války právě v tom roce, kdy císař rakouský Franc Josef, po 68 letech vlády zemřel. Můj tchán měl takový trochu humorný zvyk, že často se je k obědu a míchaje lžící horkou polévku - říkával: "Copak asi má dnes císař pán k obědu?" To neznamenal, že by "císaře pána" měl moc "v libentu", jen to vyjadřovalo ten sociální rozdíl. A když obyčejný občan nechtěl se vyjádřit tak "polopatě", že se jde vytentochkovat, tak říkával: "Jdu tejdě tam, kam chodil 'císař pán' pěšky". A tomu už každý rozuměl.

Ze zápisníku Vladimíra Pavlíka

Roku 1908 první automobil ve Vysokém nad Jizerou.

V dnešní době rozmachu motorových vozidel se vraťme do Vysokého, kde už roku 1908 jezdil a garážoval první osobní automobil značky Laurin a Klement, který používal tehdejší primář vysoké nemocnice Dr Adolf Šváb. Vzpomínám, jak v garáži u koláře Pulpána jsme jako děti obdivovaly tehdejší samohyb šedé barvy, dvousedadlový se sklápěcí střechou, dřevěnými koly a pneumatikami plnými železných cvoků, rozdělených do několika řad. Reflektory měly svíčky, později předělal kovář Jáchym Petříček toto primitivní osvětlení na karbid a auto bylo omotáno gumovými hadicemi. Dr Šváb seděl asi 130 cm od země, volant měl téměř rovný nad břichem, všude plno páček a mosazí. Nastartování vozidla klikou trvalo velmi dlouho a jakmile zapalování chytlo, trásl se auto a vyskakovalo jako pominuté. Benzin si vozil Dr Šváb v několika plechovkách, neboť benzinové pumpy nebyly. Vzpomínám, jak jednou, když jsem byl s babičkou na procházce, tak asi u dnešní vodárny, Dr Šváb s lomozem se řítíl od Sklenářic, vozidlo zastavil a babičku se dvěma vnuky naložil a dovezl přes městečko, až do svoji garáže. To jsou vzpomínky, jako by to bylo včera. Auto, se muselo stále opravovat, správkáren nebylo a kovář Petříček byl proto prvním udržbářem. Pamatuji, že vesničané nesouhlasili s touto novotou a jednou v noci jen tak tak, že neskončil Dr Šváb havarií, když snad z legrace mu někdo natáhl přes silnici provaz, který ještě v noci včas zpozoroval. On ten Dr Šváb byl vůbec výborný člověk, který měl smysl pro vše moderní. Měl také první laternu magiku a pořádal celovečerní přestavení na sále v hospodě u Farských na náměstí. Ten sál už desítky let nefunguje a hospoda také ne. Dr Šváb byl na tehdejší dobu odvážný chirurg a provedl řadu zdařilých operací slepého střeva, kdy tato choroba byla ještě těžkou smrtelnou chorobou.

Druhým autem mého dětství byl vůz továrníka Bruny, který několikrát týdně projel přes Vysoké, později to byly vozy jilemnických továrníků Nykla, Bubeníka a pak několik vozů jilemnického geometra, který měl dokonce taxikářskou službu a jeho černý krytý vůz značky RAF, byl výrobkem už dávno zrušené továrny na auta v Liberci.

První motocykl ve Vysokém značky IK/Laurin a Klement/ a potom PUCH měl vysoký koralář Josef Hrubý. Před kopcem zastavil, vyndal vosk z kapsy, namazal řemen, aby neklouzal a asi 50 metrů jel samočinně z kopce a otočením se dostal do protisvalu a jelo se. Na rovině musel s motorem běžet a někdy velmi dlouho, aby při zapalování skočil na vozidlo, což bylo pro nás kluky ohromným výkonem, jak v kouři, čmoudu a za ohromného rachotu řítí se Josef Hrubý rychlostí asi 20 km po silnici. Josef Hrubý býval i vynikajícím lyžařským závodníkem a svoje motory ochotně půjčoval tomu, kdo se chtěl povožít. Tyhle počátky vysokého motorismu patří do doby starší padesáti let. Dr Šváb a Josef Hrubý patří tedy mezi průkopníky vysokého motorismu a proto jich vděčně vzpomínáme, neboť Hrubý je mezi žijícími a mohl by sám vykládat, jak tehdy začínal.

Josef Ďoubalík

Ještědu kužel zdravil mě zrána,
Kozákův táhlý přikročil blíž,
v daleku stála Bezdězů brána ...
A dole zůstal smutek a tíž.

Z Babiho kouta hnaly se bouře,
Kokrháč věrně držel svou stráž.
V údolích plily mlhy a kouře,
ale zde nahoře slunce a zář.

Když potom v zimě v kožíšky bílé
městečko celé oblékl sních,
jaké tu byly veselé chvíle!
Ze všech stran zvonil lyžařů smích.

Ale pak přišla kouzelná vesna,
v bledulí zvonky změnil se led.
Zahrady všechny máj vzbudil ze sna,
kraj celý bílým třešňovým zkvět.

A když pak v noci svatého Jána
zaplály ohně po kopcích všech,
louky se rosou trpytily zrána,
to planých růží zavoněl dech.

A dnes už vím, že na celém světě
nikde tak v červnu nevoní mez,
že tady nejvíc kopretin kvete
a hudbou sladkou zpívá ti les.

Na Tríčských vrších vřes kvete stále
a bílé břízy tančí tam zas.
Větrove drahý, mladý jsi dále!
Zatím co mně už stříbří se vlas.

Dopisy čtenářů.

Patřím mezi věrné Vysokčáky a mezi pozorné čtenáře vysockého Větrníku. Nemějte mi proto za zlé, když z této pozornosti vyvozuji a snahu dát do souladu své osobní zážitky a vzpomínky s informací uvedenou v květnovém Větrníku v článku o pietní slavnosti ve Stanovém. Stanovské je třeba za jejich čin pochválit, neboť ne všude si ještě po mnoha létech připomenou, že za naše lepší i ve druhé světové válce mnozí obětovali své životy. Ale nemohu souhlasit s tím, aby v informacích o obětech nacismu byly závažné nepřesnosti. V případě Stanového mám na mysli studenta Jana Průška.

Přesto, že jsem Vysokčák a Jenda Průšek byl ze Stanového, poznali jsme se až v koncentračním táboře Oranienburg jako čeští studenti, vysokoškoláci, internovaní 17. listopadu 1939. Oba jsme byli na křídle B bloku 52 a náš stesk po společném domově - podkrkonoší - nás velmi sbližoval. Nebylo snad dne, abychom na Vysoké, Stanové nebo Petruškovy vrchy společně upřímně nezavzpomínali.

Den za dnem v koncentračním táboře pomalu ubíhaly, sil a odolnosti proti onemocnění nám však ubývalo rychle a Jenda Průšek měl tu smůlu, že v dubnu 1940 padl do spárů jednoho z blokführerů, který s ním zle zacvičil a válel ho ve sněhu, blátě a vodě. Jenda mi večer celou událost líčil a to byl náš poslední rozhovor. Druhý den ráno měl Jenda Průšek horečku 40°C a přenesli jsme ho na revír/ošetrovnu/. Další den ráno před apelem jsme obdrželi na bloku zprávu, že Jenda Průšek v noci zemřel. Bylo to 21. dubna 1940. /Tento údaj je z archivu SPB./

V koncentračním táboře Oranienburg nás byla v průběhu druhé světové války internována z podkrkonoší celá řada. Z vysokoškoláků, internovaných 17. listopadu 1939 to byli vedle Jendy Průška Toník Paldus ze Zásady, Josef Technik a Vodák z Jilemnice, Svátý z Mříčné, Láďa Lubas ze Železného Brodu a já.

Z ostatních krajanů vzpomínám na pana Večerníka, švagra ředitele Pavlíka, učitele Macouna z Velkých Hamrů, Mrklase z Velkých Hamrů, Honců z Horních Štěpanic, Růžička z Poniklého, manžela sestry závodníka Josefa Hrubého / na jméno nevzpomenu / a Alfonse Pohla z Tanvaldu.

Jenda Průšek, snad proto, že Stanové je tak blízko Vysokého, mi však byl ze všech krajanů nejbližší. Často jsem k Jendově urně na Průškově hrobě vysockého hřbitova položil několikrát kytičku se vzpomínkou na svého přítele, který se šťastného návratu do milovaného Stanového nedožil.

Těmito několika řádky uvádím na pravou míru nepřesnou informaci o skonu studenta Jana Průška, nar. 20. ledna 1918 ve Stanovém č.p. 11.

Prof. ing. J. Rón

Poděkování brigádě SSM.

Slovo "prázdniny" pro mladé a zvláště studující, zní vždy jako kouzelné slovo, za kterým je skryto mnoho slunce, vody, lesů, procházek, sportování a pohoda od škol-

ních povinností. Vysočtí svazáci se rozhodli k úklidu muzejního dvora a první brigádu uspořádali 5. července. Ačkoliv bylo krásné letní odpoledne, které lákalo k vodě, přišlo na výzvu předsedkyně 5 dívek a 1 chlapec. Jako hosté přišly i dvě studentky z Jablonce nad Nisou, které tráví prázdniny ve Vysokém. Ředitelství Vlastivědného muzea děkuje za iniciativu předsedkyni Janě Jandové a dále Blance Jandové, Jiřině Kudrové, Luboši Plůchovi a jabloneckým svazačkám Evě a Jitce Kutilovým. Správa se těší na dokončení úklidu a další úpravy během prázdnin.

Za Vlastivědné muzeum : Jiřina Ďoubalíková

O z n á m e n í .

T.J. Jiskra - lyžařský oddíl ČSK vydal jubilejní lyžařské odznaky, které jsou k doštánkové stánku PNS a Vlastivědném muzeu. Vysočtí rodáci, přátelé i sběratelé zajistěte si včasným zakoupením tento velice pěkný odznak.

Přibližná předpověď počasí pro Vysoké a okolí koncem července a v srpnu:

Do 22. července včetně má být přeháňkové a bouřkové počasí. 23. až 25. má být polojasno, beze srážek, zbytek měsíce mimo 29. má být přeháňkový.

Prvních 5 dní srpna má být polojasné i větrné počasí beze srážek. 7. srpna má být odpoledne bouřka. Přehánky mají být ještě 11. a 14. Ve dnech 16. a 17. má být deštivo s přeháňkami. Zlepšení se očekává 18. až 21., kdy má být polojasno beze srážek. Zhoršení lze čekat 22. až 25., kdy mají být přehánky i bouřky. Kratší zlepšení se očekává 26. a 27. a zbytek měsíce má být znovu s přeháňkami i bouřkami.

Naše počasí je předpovídáno opakovaným cyklem a doposud vychází téměř na 80%. Nám tato předpověď slouží k organizování rámcové práce.

Státní statek, Vysoké/Jizerou

Drobné zprávy.

Z vlastní iniciativy vysockých občanů dochází v těchto dnech k II. etapě úpravy koupaliště. Budou postaveny kabiny s místnostmi pro správce plovárny a dále sociální zařízení. Milovníci vody budou mít zlepšené podmínky při koupání v klínu vysockých lesů na starém známém místě, kde se mnoho generací poprvé seznámilo s vodou v přírodě a naučilo se plavat.

24. června uspořádali vysočtí ochotníci zájezd na Kmočův Kolín, kde soutěží soubory dechových hudeb.

26. června zahráli vysočtí loutkáři pro děti mateřské školy z Kadaně a děti ze zotavovny ROH Větrov, hru "Posvěcení v Hudlicích". Málo je loutkových scén tohoto klasického typu, které dětským očím vždy učarují.

28. června se hráli žáci ZDŠ ze Žacléře v divadle Krakonoš hru "Koráb Racek". Nastudovala ji vysocká rodačka, učitelka Jana Endreslová, rozená Hásková.

5. července v předvečer výročí upálení Mistra Jana Husa, byl tradičně uspořádán lampiónový průvod a na hřišti zapálena hranice. Tato vzpomínka se ve Vysokém koná pravidelně více než šedesát let.

22. července bude ve Vlastivědném muzeu slavnostně otevřena výstava "70 let založení Českého Ski klubu ve Vysokém nad Jizerou". Výstavu zahájí Josef Ďoubalík z Liberce v 11 hodin.

Uděláte-li si některou červencovou neděli výlet do Českého Ráje a v odpoledních hodinách navštívíte hrad Kost, můžete si na posledním nádvoří hradu poslechnout koncert. Tento cyklus pořádá Osvětová beseda v Sobotce. Na Humprechtě si můžete prohlédnout výstavu dětské knihy.

Jiřina Ďoubalíková

Městský protialkoholní sbor ve Vysokém nad Jizerou oznamuje našim občanům:

Podle zákona se nedovoluje prodávat nebo podávat alkoholické nápoje - a to ani v uzavřeném balení - osobám mladším než 18 roků. V pochybnostech musí mladá osoba prokázat svůj věk občanským průkazem.

Rovněž je zakázáno prodávat, podávat nebo jakýmkoliv jiným způsobem umožňovat požívání alkoholických nápojů osobám podnapilým nebo opilým.

Zákon dále zakazuje domácí pálení lihu.

Osobám mladším 15 let není po 20 hodině dovolen vstup do místností, kde se podávají alkoholické nápoje.

Rodiče a osoby, jejichž péči a výchově jsou svěřeny děti a mladiství, jsou povinni dbát toho, aby jim nebyl podáván alkoholický nápoj.

Osoby, které vykonávají činnost, s jejímž výkonem je spojeno nebezpečí pro život nebo zdraví lidí nebo pro majetek, nesmějí požívat alkoholické nápoje při výkonu této činnosti a před jejím vykonáváním. Toto se týká především všech řidičů motorových vozidel. Takovéto osoby jsou povinny na výzvu orgánů státní zdravotní správy, nebo veřejné bezpečnosti podrobit se vyšetření, aby mohlo být zjištěno, zda nejsou pod vlivem alkoholu.

Městský protialkoholní sbor věří, že naši občané v zájmu zdraví svého i svých spoluobčanů budou tato zákonná opatření dodržovat.

N a r o z e n í n y .

17. července oslavil p. Hynek Erban 86 let,

24. července oslaví pí. Kristyna Hladíková 88 let.

Přejeme hodně zdraví !

Ú m r t í .

Dne 17. července zemřel p. Josef Hejral ve věku 78 let .

Čest jeho památce !

V á z n a m n é v ý r o č í .

Dne 13. července t.r. uplynulo 25 let od chvíle, kdy ve svém rodišti naposledy vydechl čestný občan města Vysokého nad Jizerou, básník a spisovatel

Ing. Zdeněk R o n .

Redakci zaslané použité i nepoužité rukopisy nejsou-li vyžádány zpět, ukládají se do archivu zpravodaje. Celoroční předplatné poštou 25,-Kčs. Odpovědná redaktorka Marie Ďoubalíková.

Větrník vychází jednou měsíčně. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte nejpozději do 10. každého měsíce do Vlastivědného muzea. Cena Kčs 1,-.